

Samtliga ledamöter i Miljö- och jordbruksutskottet
Maria Ågren, Naturvårdsverket
Samtliga partiordföranden i Riksdagen

Sverige, 2013-01-28

Fortsättning på tidigare brev, Rovdjurspolitiken

Detta är ett tillägg till tidigare brev eftersom vi fått reaktioner på vårt tidigare brev. I detta tilläggsbrev får ni läsa andra berörda parter kring vargar och samer, vilket kan vara väldigt nyttigt att ha kännedom om.

Ni får läsa om händelsen i Junsele utifrån 3 personers utsago. En röst är från en köttproducent på orten. Bilden i Junsele är ensidigt belyst av regeringen och de tar endast upp samernas problem med rovdjur. Vi är förundrade över att man i rovdjurspolitiken inte hör alla de andra som inte har några problem med de vilda djuren i Sverige.

Vi ställer er nu frågan – som vi vill ha svar på:

- NÄR ska ni politiker göra en objektiv och korrekt utredning av vad som händer/beräknas hända på 52-55 % av Sveriges nordligaste yta.
- NÄR ska ni säkerställa att rovdjursetableringar sker där, utan olagliga skyddsjakter och illegala jakter.

Som rovdjurspolitiken sköts idag i Norrland, är det alltså vi övriga personer i Sverige, 9 500 000 – 4 000 = 9 496 000 som blir lidande om vår natur inte får vara ekologiskt hållbar. Och eftersom ingen vill ha en stat i staten, så är det dags att ta tag i denna fråga, hur obehagligt det än kan vara för er - nu är läget ohållbart! Med (C) inkompetens har vår miljö kraftigt försämrats. Ministerstyret råder. Planera längre fram än till nästa riksdagsval.

Vad det handlar om är att säkerställa ekosystemet vilket gynnar alla människor.

Rovdjurspolitiken måste få en helt ny vändning. Och ni som beslutar MÅSTE vara pålästa om både vargen/rovdjuren som arter och vilka konsekvenserna blir om vi inte har friskt ekosystem - inte bara svälja samernas och jägarnas historier.

Ni finner fakta om "De stora rovdjurens ekologiska roll" som en enskild pdf i ert mail. En alldeles utmärkt rapport för kunskapsinhämtning - läs den!

Med vänliga hälsningar

Kristina Hallin
info@naturogat.se
070-345 01 47

Charlotte Swanstein
info@naturogat.se
0703-57 95 74

Familjen Asp har problem med renar och inte med våra rovdjur, trots att de både sett varg på sitt område liksom att de har ett björnide i närheten. [Nedan Per Asps egen utsago:](#)

"Vargarna i Junsele

Måste få säga min mening angående vargar och renar. Otroligt att detta får hända i Sverige 2013.

Samerna sa att dom inte skulle ta hit några renar när de blev beslutat att vargtiken skulle få vara här i Junsele. Vad händer då, jo dom kör hit gamla renar som inte har något värde och inte det antal som dom brukar.

Vi som bor här har inget att säga till om – samerna bor ju inte här själva utan dom är från Västerbotten och Norge. Vi själva har köttdjurs- och lösgrissuppfödning och har inge problem med varg-björn, vi har björnide bredvid våran hage 400 m från huset.

Det har gått prestige i detta från samernas sida, dom måste få som dom vill. Men då måste det ju få slå åt bägge håll. Dom kommer ner hit med lastbilar och släpper sina renar på andras marker, dom själva äger inget här. Renarna trampar ner grödor, river ner stängsel, äter upp foder. Vi som markägare och djuruppfödare måste ju också få utföra skydds jakt på ren efter detta.

Om man ska se detta i Sveriges intresse så vore de nog mer lönsamt att flytta samerna. Nej, man blir ledsen, kommer själv från Värmland, där finns gott om varg och har aldrig haft ont av dom och inte av dessa 2 heller, fast dom varit och gått ikring här.

Per Asp Köttdjursuppfödare, Bölen, Junsele"

[Anders Norberg polisanmälde jakten på Junselevargarna](#)

Publicerad 06:30 Uppdaterad 12:41. Allehanda.se (Örnsköldsvik)

Anders Norberg har polisanmält vargjakten. "Jag tycker det är djurplågeri" säger han. Här med sin hund Calo. Bild:Katarina Östholm

Vargjakten stoppad – och polisanmäld

Vargjakten har stoppats. Och blivit polisanmäld.

– Jag försvarar vargtiken. Vem ska annars föra hennes talan? undrar Anders Norberg i Ramsele.

Efter en vecka tog det stopp. Jakten på den genetiskt värdefulla varghonan i Junseleområdet ställdes in efter ett domstolsbeslut i förvaltningsrätten. Nu ska frågan prövas rättsligt innan jakten eventuellt kan återupptas igen.

På Svenska Rovdjursföreningen, som överklagat jakten på Junselevargarna, är glädjen över beslutet blandad med sorg.

– Jag är fruktansvärt glad och lättad. Men det är väldigt tragiskt att man hann skjuta hanen, säger generalsekreterare Ann Dahlerus.

Vargens vara eller icke vara är en fråga som splittrar Junseleborna. Några är bestämt emot och anser att vargar inte ska få finnas över huvud taget. Andra ser vargen som ett naturligt inslag i skogen och välkomnar en vargetablering.

Även i Ramsele har vargfrågan engagerat många. Anders Norberg har polisanmält jakten eftersom han anser att det är en form av djurplågeri.

– De har jagat henne med helikopter tre gånger, sövt henne och flyttat henne, säger han.

– Nu sades det att man inte kunde göra det en gång till eftersom det skulle bli för stor påfrestning för henne. Då undrar jag om inte jakten är en lika stor påfrestning, där man använder helikopter och stressar henne minst lika mycket? Tillvägagångssättet är ju detsamma.

Anders Norberg är engagerad i omplacering av hundar och ser i vargen ett nära besläktat djur.

– Ja, jag känner sympati för henne, säger han.

– Jag har svårt att tycka illa om vargen, till skillnad från många andra; varghatet här omkring är oproportionerligt stort. Om vi nu har beslutat att det ska finnas en vargstam i Sverige måste de ju ha en chans att överleva på sina egna existensvillkor.

Att vargen ställer till problem för de renskötande samerna har han förståelse för.

– Men varför inte erbjuda en mer generös ersättning? undrar han.

– Staten har ändå satsat så mycket pengar, tid och resurser på den här vargen. Hon ses ju som väldigt viktig för den svenska vargstammen. Nog kunde man kompensera samerna med ett rejält bud i stället.

Varghonans gener utgör ett värdefullt tillskott eftersom hon är invandrad och har en genetisk uppsättning som på många sätt skiljer sig från den svenska vargstammens. För länsstyrelsen i Västernorrland är frågan nu om man ska fortsätta hålla koll på var hon är.

– Om vi släpper henne kan det bli svårare att hitta henne framöver. Men vi har inte bestämt hur vi gör, säger Irene Hedlund, enhetschef vid länsstyrelsen i Västernorrland.

KATARINA ÖSTHOLM 0620-257 90

Nedan skrivit av Krister Persson, Viltförvaltningsdelegationen, Västerbotten, dagarna efter Lena Eks besök i Junsele, dec 2012 och beskedet om skydds jakt:

”Det är tragiskt att man kommit till denna slutsats. Länsstyrelsernas yttrande inför skyddsjakten är undermåligt då det inte tydligt framgår vad som är renskötarnas uppgifter beträffande problemet och myndighetens uppfattning/tolkning. Yttrandet kommer att påverka synen på möjligheterna av vargetablering inom renskötseområdet i många år framöver.

Det har fram till igår återfunnits 9 vargdödade renar sen slutet av november. Renar förekommer i revirets östra del ca 1000 stycken väster om väg 90, enligt renskötare på plats den 2/1 (i skyddsjaktsansökan uppges siffran 2000??). Topografin är gynnsam om man vill samla dessa och föra dom österut där de bästa betesmarkerna s k "nyckelområden" finns.

Jag besökte själv området för 9 dagar sedan och ser inga rensår västerut där huvuddelen av reviret förmodas vara, däremot massor av älg. Jag har dessutom haft daglig kontakt med naturbevakarna sen dess och enligt min uppfattning stämmer inte uppgiften att 80 % av vargreviret invaderats av renar, för såvitt inte huvuddelen av reviret ligger öster om väg 90, vilket inga tecken tyder på.

Min egen slutsats är att renskötarna varit ytterst motvilliga att samarbeta för att möjliggöra vargförekomsten och tyvärr också att de tjänstemän som arbetat med frågan, tröttnat.

Krister Persson (Naturvårdsrepresentant i VFD, Västerbotten)”

Krister skriver via mail följande beträffande ersättning för vargarna: "Junseleparet; 2 vargar - regelbunden förekomst, 4? berörda samebyar = 640 000,- för kalenderåret 2012."

Vår kommentar: 640 000,-, en summa som kompenserar för detta speciella vargrevir i Junsele, varför då döda vargarna - samerna får över en halv miljon? Det är något som inte stämmer!

Så här skriver Robert Franzén, tidigare anställd på Naturvårdsverket under lång tid

I en ledarartikel 2011 i tidningen Våra Rovdjur, SRF, skriver han "Ska en näring med få utövare styra över den vilda faunan på mer än halva Sveriges landareal?" Artikeln är lång, så vi citerar några stycken.

"Är det rimligt att rennäringen, som är en begränsad näringsverksamhet med få utövare, ska tillåtas styra över den vilda faunan på mer än hälften av Sveriges landareal? Inom vinterbetesmarkerna får renar beta under högst sju månader av året. Fjällsamebyarna frakter alltmer renar med lastbil efter höstsamlingarna till vinterbetesmarkerna i skogslandet. Även biltransporterna på våren ökar. Därmed uppehåller sig inga eller i vart fall färre renar i mellanområdena mellan skog och fjäll. Stora områden i renskötseområdet används inte heller för renbete varje år.

Det utbetalas samma ersättning för en rovdjursföryngring av lo eller järv oavsett om den ligger på åretrunt- eller vinterbetesmarker. Det bör även uppmärksammas att ersättning för lo- och järvföryngringar utbetalas utan att någon ren behöver dödas av rovdjur. Ersättningsystemet är till sin konstruktion förebyggande!

Sverige måste som nation själv ta ansvar för rovdjuren, vilket den tidigare miljöministern Kjell Larsson var tidig med vid tillkomsten av rovdjurspolitiken 2001. Den nu delvis reviderade rovdjurspolitiken innebär allvarliga kursändringar med licensjakt på alla rovdjur och ogenomtänkta utplanteringsplaner av varg.

Renskötseområdet måste även i fortsättningen vara järvens främsta tillhåll. Fjällräven, som sedan snart ett sekel befunnit sig på utrotningens rand, skulle säkert må bättre av om arten tilläts få del av de stora rovdjurens måltider. I Padjelanta nationalpark i Världsarvet Laponia har ingen järvföryngring redovisats under hela 2000-talet. I stora delar av Norrland måste det också beredas plats för varg. Det bör i vart fall vara ett bättre alternativ att vargar med östlig härkomst där får hemorts rätt, än att trixa med kostsamma och riskfyllda utplanteringar, där konsekvenserna överhuvudtaget inte kan överblickas."

Samernas ansvar för rovdjurspolitiken

Samerna i Sverige är 18 000 invånare (varav 13 000 bor i Mälardalen) och de har speciella förmåner/lagar som påverkar 52-55 % av Sveriges yta. Detta är en orimlighet om vi ska kunna värna om den biologiska mångfalden, ekosystemet och att följa EU-lagar, vilka Sverige har undertecknat. EU-kommissionen fördömer Sveriges agerande beträffande de fridlysta, starkt skyddade rovdjuren som inte kan röra sig fritt till övriga Europa.

Det finns ca 900 renägande familjer (ca 4 personer/familj) i Sverige men av dessa är det bara ca 450 familjer som bedriver rennäring som företag och ca 450 har rennäring som hobby.

Av de 450 företagen deklarerade 2007 bara 30 stycken en inkomst av rennäring på 200 000,- eller mer.

Det finns 43 samebyar, koncessionssamebyarna är borträknade, förklaring se nedan. Detta betyder att de renägande samerna är knappt 4 000 personer som bestämmer över rovdjuren på 52-55 % av Sveriges yta.

Hobby	450	totalt	13 000 renar (ca 30 renar/pers eller familj)
Företagare	420	totalt	210 000 renar (ca 500 renar /företag)
Företagare	30	<u>totalt</u>	<u>27 000 renar</u> (ca 900 renar/företag)
		max	250 000 renar

Rennäringslagen

Enligt rennäringslagen (SFS 1971:437) får renskötsel bara bedrivas av den som är av samisk härkomst och som är medlem i någon av landets samebyar.

Olika typer av samebyar

Det finns 33 stycken **fjällsamebyar** i landet, från Könkämä sameby i norr till Idre sameby i söder. I en fjällsameby flyttar man mellan sommarbeten på kalfjället och vinterbeten i skogslandet. Fjällsamebyarna indelas också i nordliga och sydliga fjällsamebyar. Det finns också 10 stycken **skogssamebyar**, från Vittangi sameby i norr till Malå sameby i söder. I en skogssameby vistas man i skogslandet året runt.

I Norrbottens län finns dessutom 8 stycken **koncessionssamebyar** i Kalix- och Torneälvdal, där man bedriver renskötsel nedanför den så kallade lappmarksgränsen - norr Muonio sameby och i södra Norrbotten Liehittäjä sameby. I koncessionssamebyarna får de som äger jordbruksfastigheter äga renar även om man inte är same, dock högst 30 renar vardera per brukare och fastighetsägare. Man måste också vara ägare till ett renmärke och organiserad i en **sameby som står för skötseln av renarna. Alltså kan de 8 byarna inte betraktas som samebyar enligt lagen.**

De invandrande vargarna från Ryssland och Finland måste ta sig igenom koncessionssamebyarna för att den skall komma söderut, vilket de oftast inte gör eftersom de skjuts illegalt.

Vad är kostnaden? En utredning måste reda ut begreppen!

Rennäringen/kulturstöd kostar skattebetalarna 276? miljoner kr/år enligt tjänsteman hos regeringen:

• Förvaltningsersättning	35 miljoner	
• Främjande för rennäringen (underhåll, stängsel)	110 "	
• Viltskadeersättningar	60 "	(2008)
• Trafikdödade renar	4 "	
• Intrångsersättningar	20 "	
• Trafikskador	30 "	
• Minoritetsarbete	? 2 "	
• Kultur	15 "	
• EU-stöd (medfinansiär i Sverige??)	?	
• Landsbygdsstöd (medfinansiär i Sverige??)	?	
	<hr/>	
	276 + ??	

Rennäringslagen

9 § Sameby har till ändamål att enligt denna lag för medlemmarnas gemensamma bästa ombesörja renskötseln inom byns betesområde. Det åligger sameby särskilt att svara för att renskötseln drivs på ekonomiskt bästa sätt och att utföra, underhålla och driva anläggningar som behövs för renskötseln. **Sameby får ej driva annan ekonomisk verksamhet än renskötsel.**

Kan någon förklara? Bland annat Idre sameby, Dalarna, driver flera olika företag förutom renskötsel! De är alltså som alla andra företagare i Sverige och ska inte särbehandlas.

Renar skadar ungskog

Dessutom är renhjordarnas skador på ungskog en gigantisk kostnad. Vi skall givetvis värna om vårt lands inhemska etniska minoriteter och se till att den samiska kulturen skall kunna överleva på sina egna villkor **men står den samiska kulturen och faller med rennäringen?**

Hur många samer bor i Mälardalsområdet inkl Stockholm

Skämtsamt brukar man säga att vårt lands största sameby är Stockholm och Mälardalsområdet, för där bor de flesta samer, ca 13 000. De samer, ca 4 000, som lever på renskötsel är en mycket liten minoritet i minoriteten och de flesta bedriver renskötsel som hobbyverksamhet. Inte heller den tornedalska kulturen står och faller med koncessionsrenskötselns vara eller inte vara.

En korridor genom Norrland är nödvändig för eko-systemet samt vargetablering i Norrland

Nu är en korridor genom vårt land av högsta prioritet för att vargarna/rovdjuren naturligt ska kunna röra sig åt båda riktningarna över finska gränsen – utan att de utsätts för skyddsjakter och illegal jakt.

Det har i alla tider funnits rovdjur i Norrland liksom i övriga delar av Sverige. Det ska finnas vargrevir i hela landet. Samma sak gäller för björn, lo och järv: de ska kunna etablera sig i sina naturliga miljöområden. Människan ska lämna utrymme till vilda djur och växter.

Ett av de fyra viktiga systemvillkor som alla länder utom USA undertecknade på FN's Riokonferens 1992 är:

"Naturen får inte undanträngas

Träng inte undan växter och djur genom att skövla skog, bygga fler vägar, större städer. Lämna vi inte plats för växter och vilda djur så kommer vi själva att försvinna – eftersom vi är beroende av varandra."

När det gäller samernas privilegier, har vi i Sverige trängt undan rovdjuren i halva Sverige, vilket strider mot lagar och internationella överenskommelser.

Viktigt att genomföra

Vi kräver därför att koncessionsrenskötseln i Norrbotten inte får bedrivas om den är ett hinder för t ex invandrande vargar. Rovdjuren måste vara skyddade med lagar om de skall ha en chans att kunna ta sig söderut. Straffet för illegal jakt måste skärpas.

Det behöver också göras en utredning om skogssamebyarnas villkor. De södra fjällsamebyarna får allt svårare att bedriva renskötsel på grund av klimatologiska faktorer. Där är också konflikterna med skogsnäringen större än på andra håll i landet, varför vi tycker att rennäringen inte längre är lika självklar och därför borde vargen kunna prioriteras före renskötseln i dessa delar av landet. Hela kustområdet längs Bottenviken och en stor del av inlandet närmast kusten, skulle utan vidare kunna utgöras av en säker korridor genom landet för vargen/rovdjuren i den första akuta omställningen.

Vi kräver en öppen och förutsättningslös diskussion

Vi måste kunna diskutera dessa frågor, då vi alla har ett ansvar för den biologiska mångfalden oavsett om vi är östgötar, värmlänningar, är av samiskt ursprung eller tornedalingar, även om det innebär stora restriktioner för en näring som också måste få finnas men inte på vilka villkor som helst. I en omställningsfas på 4 år ska stora delar av Norrland inneha rovdjur och det ska finnas tillräckligt med bytesdjur i dessa områden. Människan får stå tillbaka med sina hobbyjakter av bland annat älg och rådjur. De renägare som driver renskötsel som småskaligt företagande alternativt som hobby, ska till exempel kunna erbjudas ekonomisk ersättning i en övergångsperiod tills annan lösning beträffande inkomst har hittats.

Vildren

Samerna utrotade vildrenen på 1800-talet, även älgen utrotades. Det finns två typer av vildren: fjällvildren och skogsvildren. Några tusen fjällvildrenar finns kvar i södra Norge och några hundra skogsvildren finns i östra Finland.

Vildren har "alltid" funnits i Sverige och bör återinföras. De har varit ett naturligt byte för rovdjuren.

Från Djurens Rätts hemsida: Samernas olagliga avlivning av renar

Den internationella djurskyddsorganisationen WSPA, där Djurens Rätt är medlemsorganisation, avslöjar idag hur renar i Sverige slaktas med den grymma och otillåtna metoden nackstick.

Kniven som skär av ryggraden gör djuret förlamat från nacken och nedåt, medan hjärnan är intakt. Renen är alltså vid medvetande då blodet tappas av. Såvitt Djurens Rätt känner till är det här en relativt vanlig metod trots att den är förbjuden, och inte ens alla renskötare känner till att det är olagligt.

Det finns omkring 250 000 renar i Sverige. De utsätts för stor stress i samband med slakt och transporter, och för smärtsamma ingrepp som öronmärkning och kastrering utan bedövning.

Det finns runt 250 000 renar i Sverige och vintern 2010-2011 slaktades 56 338 renar.(1, 2) De enda som får hålla renar på det traditionella sättet är registrerade samebyar. I Sverige finns 51 sådana samebyar i framför allt Norrbotten, men även Västerbotten och Jämtland. De är ekonomiska föreningar där omkring 4 700 renägare ingår.(1)

Ett år för en tamren

I april–maj föds renkalvarna. Vissa renar hålls inhägnade i skogar och myrar året om, men de renar som får röra sig fritt vandrar upp till kalvfjället under högsommaren. Under sommaren fångas kalvarna och märks genom att skäras i öronen. I september sorteras hanrenar, sarvar, ut och körs till slakterier eller slaktas på plats. Under vintern hålls djuren ofta i inhägnader i låglandet. Vissa vajor (hondjur) och kalvar sorteras ut under vintern och skickas till slakt.(3, 4)

Transporter och slakt

Renar transporteras dels på lastbil och dels genom drivning i flock. Drivningen sker bland annat med hjälp av hundar, snöskotrar och helikoptrar. Eftersom renar är ovana vid nära kontakt med människor är det betydligt mer stressande för dem att fångas in och transporteras samt stallas upp på slakteri, än för djur som är vana att vistas mellan fyra väggar och i närkontakt med människor. All hantering innebär kraftig stress och rädsla för så vilda djur.

Alla renar måste bedövas innan slakt genom ett skott med skjutvapen eller bultpistol i huvudet. Efter bedövning slaktas renarna genom att halsen skärs upp och de förblöder. De traditionella slaktmetoderna innefattar bland annat nack- eller hjärtstick utan föregående bedövning, vilket är förbjudet i Sverige.

Vid inspektioner har det vid flera tillfällen hänt att renar slaktats på detta sätt, i strid mot gällande lagstiftning.(5, 6) Nackstick, som även är olagligt vid jakt, gör att djuret blir förlamat men inte förlorar medvetandet utan dör av kvävning då andningen upphör.(7)

Mellan 40 000 och 80 000 renar slaktas varje år i Sverige. Det finns 15 godkända slakterier och samebyar med tillstånd att slakta renar.(8)

Kastrering och andra ingrepp utan bedövning

Renkalvar märks vid ett par månaders ålder genom att deras öron skärs sönder. Detta görs helt utan bedövning. Det här är ofta de unga djurens första kontakt med människor och upplevelsen är förstås både smärtsam och mycket stressande.

Än är det tillåtet för vem som helst att kastrera vuxna hanrenar (sarvar) utan någon som helst smärtlindring eller bedövning. Varje år utsätts över tusen sarvar för detta plågsamma ingrepp, som oftast sker med tång.(9) De kastreras för att få högre slaktvikt och mindre hornkronor, vilket gör dem lättare att transportera. Kastreringen hindrar också att renarna går i brunst, vilket gör att köttet smakar illa.

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att göra den obedövade kastreringen förbjuden i Sverige, men när verket presenterade sin första rapport i januari 2009 föreslås inget konkret förbud.

Istället hänvisas till att det behövs mer forskning.(9) I Norge måste kastreringen utföras av veterinär under bedövning, och i Finland krävs en utbildning av den som ska kastrera en ren, men ingreppet sker fortfarande utan bedövning även av finska renskötare.(9)

Det är mycket ovanligt att svenska renägare kontaktar veterinär för ingrepp eller behandling av sjuka renar.(4) Tillgången på veterinärer i renskötselområdet är ofta dålig och de flesta veterinärer har dålig kunskap om renar. Istället behandlar renägarna själva djuren, ibland med tvivelaktiga och även olagliga metoder.(4)

Källor

1. Sametinget, renägarstatistik hemsida(2011).
2. Sametinget (2010) Statistik från sametinget. Statistik över renslakt för slaktåret 2010/2011.
3. Sameportalen, hemsida (2011)
4. Johansson, A (2006). Djurägarbehandlingar inom renskötseln. Examensarbete 2006:60, veterinärprogrammet, SLU.
5. Norran (2006) Förbjudet nackstick. 2006-02-25; Östersundsposten (2011)Renägare får inte använda nackstick.
6. WSPA (2010) Julens renar under stress. 2010-12-06.
7. Jordbruksverket (2010) Renar ska inte utsättas för onödigt lidande.Pressmeddelande 2010-12-07.
8. Statens Livsmedelsverk. Personligt meddelande 2009-01-12.
9. Jordbruksverket (2009). Redovisning av uppdrag om kastrering av ren. Dnr 31-6276/08.

LAVAR I NORRLAND. SAMTAL MED JON MOEN, UMEÅ UNIVERSITET

Det är inte lätt att hitta eller förstå information om **samerna, rennäringen, lav-förekomst** och hur klimatförändringar försämrar rennäring på sikt.

Det forskaren Jon Moen säger per telefon 2013-01-22 är följande:

Laven

Laven behöver ljus. Om lav betas bort på ett mindre område där det finns tillgång till lav runt omkring, kan laven återhämta sig i det lilla området på 5 – 10 år. Finns det ingen tillgång till lav, tar det 80 år till återhämtning, om vädret är gynnsamt.

Det finns tre zoner i Norrland:

- Där Norge smalnar in, ungefär i **mellersta Norrland**, kommer fuktig luft in från havet, vilket medför att laven får konkurrens med gräset. Detta är inte gynnsamt för laven.
- I **södra och norra Norrland** är läget lite bättre för laven.

Klimatförändringar

Forskarna har kommit fram till att vintrarna kommer att bli varmare, kortare och blöta. Detta innebär stor risk för is på laven. Forskarna säger också att det kommer att bli stora variationer med extremväder.

Största hotet mot laven just nu är skogsbruket, enligt rapport från Skogsstyrelsen. Genom kalhyggesbruk förstörs marken och vid nyplantering förstörs också marken. De nya tallplantorna planteras alldeles för tätt – det kommer inte in det ljus som laven behöver.

De naturliga bränderna som fanns förr, underlättade för laven att existera.

Rennäringen

Rennäringen är beroende av olika marker – när det sker skogsskövling som det gör idag, har samerna mindre val av platser för föda till renarna.

Vår kommentar om konsekvenserna:

Det finns flera aspekter: dels renars födotillgång, dels ur djurskyddsaspekt.

- Renars brist på föda idag, kommer att öka trycket på laven. Idag får samerna köpa stödfoder från södra Sverige, vilken är för näringsrik för renarna, det måste vara gammalt hö, så att inte renarna får magbesvär (diarré). Renarna fraktas också i stor utsträckning i lastbilar för att komma till olika betesplatser. Det mildare vädret innebär också is på laven.

- Enligt djurskyddslagen utsätts renarna för stora påfrestningar och på grund av klimatförändringarna kommer situationen förvärras för renarna:

1. De faktas redan idag långa sträckor i lastbilar, mycket tätt sammanpackade
2. De tvingas äta stödfoder, trots att det inte är naturligt för dem, det krävs tillvänjning och avvänjning
3. De avlivas fortfarande med kniv samt genomlida andra grymheter, vilket strider mot Djurskyddslagen